

antikomunizam, gubi antifašizam". Iza snažnog antiliberalizma krio se ne samo levičarski nego i opštiji nemački antizapadni stav (bilo je toga i kod socijaldemokrata i konzervativaca). Kod studentskog pokreta opredeljenje za Zapad nije bilo moguće zbog snažne moralne kritike kapitalizma koja je isključivala poistovećivanje sa zapadnim demokratijama. Novac umesto morala, potrošnja umesto razumnog zadovoljenja potreba, liberalizam umesto radikalne demokratije, zapadna nekultura umesto duhovne kulture – bile su alternativne vrednosti koje su dominirale epohalnom antiliberalnom svešću 1960-ih (Grünenberg S. 162.). Tek će krajem 1970-ih marksistička istraživanja fašizma biti postupno potiskivana antifašizmom druge vrste u čijem je središtu bila kritika holokausta, a ne kapitalizma. Bilo bi pogrešno antifašizam posmatrati kao idejni obazac svojstven samo preovlađujućoj nemačkoj svesti ovoga doba. Čak je i Fire priznao da je svuda u Evropi antifašizam imao snagu univerzalnog sećanja, a možda i kolektivnog osećanja krivice zato što se fašizmu nije na vreme oduprlo. Posle 1945. antifašizam je u kritici građanske demokratije bio bez konkurencije, slobodno se razvijao. U tom pogledu je 1945. bila politička pobeda više komunističke nego demokratske ideje (Fire 1996, 346). Vojni uspesi Crvene armije potisnuli su antitotalitarizam. Horkhajmer je SSSR nazivao autoritarnom državom, a njegov Institut za društvena istraživanja nije pre rata kritikovao SSSR, jer je ova država, kako je rekao Horkhajmer, i na ideološkom planu bila najmoćniji neprijatelj fašizma. U antifašizmu kritičke teorije bio je sadržan anti-antikomunizam, pa je Frankfurtska škola imala distancu prema teorijama o totalitarizmu, tj. poređenju Trećeg Rajha i SSSR-a (Ackermann 1999, S. 113). Upravo je antifašizam prožet otporom paušalnom antikomunizmu određivao nemačke debate oko Solženjicinovog "Arhipelaga Gulag". Kontinuitet je naročito bio sačuvan kod levice. Solženjicin nije ovde prolazio zbog opštijeg levoliberalnog protivljenja slepom antikomunizmu. Čak je i kod antistaljinističke partijski nezavisne levice primljen uzdržano (Hofmann 1970). Levici je bliži bio R. Medvedev, koji je kritikovao staljinizam, ali branio revoluciju (Medwedew 1973).

Levica je u ovom periodu bila sklona potcenjivanju i vojnog antifašističkog učinka zapadnih saveznika, jer su zbog rata u Vijetnamu Amerikanci u očima mladih pretvoreni iz antifašističkih oslobodioca zapadne Evrope u porobljivače i sledbenike fašizma. Antikolonijalni pokreti u svetu na sličan način detronizovali su ugled britanskog i francuskog imperijalizma (Južna Afrika, Alžir). Višeslojna i protivrečna levičarska svest iz 1968. (protivrečna je kao i svaka druga epohalna svest) je zbog površno izvedene denacifikacije videla u tadašnjoj SR Nemačkoj društvenoekonomski i kadrovski kontinuitet nacizma, iz čega je je DDR izvlačila dodatnu legitimnost. S druge strane, pak, u službenom jeziku SR Nemačke antifašizam je imao negativno značenje (Grünenberg 1993, S. 163) jer se ova država definisala u antikomunističkom i antitotalitarnom duhu Halštajnovе doktrine i zabrane KP Nemačke 1956. kao demokratska pravna nasuprot DDR kao totalitarnoj državi. Antikomunistički antinacizam je mnogim bivšim nacistima, koji su se predstavljali kao "obični saputnici nacizma", pružio mogućnost integrisanja u novu SR Nemačku. Studenti su dovodili u pitanje antikomunističku legitimnost vojno vazalne SR Nemačke. Antiautoritarni studenti nisu se poimali kao interesna grupa koja teži usklađivanju i ravnoteži interesa, već kao radikalnodemokratska opozicija čija je kritika potiskivana ili nije bila čvrsto uobličena (Grünenberg S. 164). Antiautoritarna nemačka omladina 1960-ih godina nije tragala za harmoničnim hijerarhijski organizovanim poretkom kao njeni rasistički nastrojeni vršnjaci. Ali, ni strategija klasne borbe (zbog negativnog iskustva staljinizma) nije bila u prvom planu, već povratak idejama demokratije saveta iz 1920-ih godina: veća socijalna pravda, jednakost